

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2:(331.102.24:070+174:070)(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.8>

Н. Г. Опара

аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТА

У статті дається характеристика нормативної основи професійної діяльності журналіста з урахуванням положень Закону України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX, а також змін, внесених цим Законом до актів чинного законодавства.

Зазначено, що нормативну основу професійної діяльності журналіста складають Конституція України, міжнародно-правові акти, якими проголошуються такі основні права людини, як право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, закріплюються гарантії їх здійснення та можливі випадки обмеження цих прав через те, що їх користування накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність.

Важливою складовою нормативної основи професійної журналістської діяльності є Закон України «Про медіа» та інші закони України: «Про інформацію», «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про доступ до публічної інформації», «Про суспільні медіа України», «Про забезпечення функціонування української мови як державної» тощо.

Встановлено, що кількість законів України, нормами яких здійснюється правова регламентація професійної діяльності журналіста, зменшилася через визнання такими, що втратили чинність, окремих із них у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про медіа».

Аналізуються зміни, внесені зазначеним Законом до актів чинного законодавства України, спрямовані на його вдосконалення, приведення у відповідність до європейських стандартів, насамперед стандартів ЄС. Ці зміни стосуються, зокрема, визначення поняття журналіста, його статусу, акредитації, прав і обов'язків, організації соціального захисту та особливостей трудових відносин.

До нормативної основи професійної діяльності журналіста віднесено також акти про морально-етичні засади такої діяльності, закріплені, зокрема, в Декларації принципів поведінки журналіста, Кодексі етики українського журналіста.

Ключові слова: журналіст, професійна діяльність журналіста, Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти про журналістську етику.

Постановка проблеми. У цей час теоретичні та практичні проблеми правової регламентації професійної діяльності журналіста набули особливого значення у зв'язку з прийняттям Закону України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX [1], який набрав чинності 31 березня 2023 року, крім випадків, передбачених розділом X «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону. Законом України «Про медіа»

визнано такими, що втратили чинність низку законів, а також внесено зміни до актів чинного законодавства, що регламентують професійну діяльність журналіста. У зв'язку з цим потребують спеціального аналізу зміни, що відбулися в її правовому регулюванні. Актуальним залишається питання про вдосконалення чинного законодавства України в цій сфері з урахуванням міжнародних та європейських стандартів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Окремі аспекти правової регламентації професійної діяльності журналістів досліджуються, зокрема, у працях Н.М. Камінської, О.О. Довганя [2; 3; 4], О.М. Макеєвої [5], Ю.В. Полякової, М.М. Олашин [6], О.В. Острогляда [7] та ін. Актуальним напрямом досліджень у цій сфері є питання дотримання журналістської етики [8]. Ще одним напрямом досліджень у цій сфері є питання протидії перешкоджанням законній діяльності журналіста [9] і відповідальності за кримінальні правопорушення [10; 11; 12] та ін. Водночас нормативна основа професійної журналістської діяльності у цей час потребує спеціального комплексного дослідження на підставі оновленого законодавства в цій сфері.

Метою статті є характеристика нормативної основи професійної діяльності журналіста з урахуванням положень Закону України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX, а також змін, внесених цим Законом до актів чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормативне регулювання професійної журналістської діяльності ґрунтується, насамперед, на положеннях Конституції України [13]. Відповідно до частини першої ст. 34 кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. У частині другій цієї статті закріплене право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Частиною третьою передбачені випадки обмеження здійснення цих прав.

Згідно з частиною третьою ст. 15 Конституції України цензура заборонена.

Складовою нормативної основи професійної журналістської діяльності є міжнародно-правові акти, зокрема, акти ООН, Ради Європи, Європейського Союзу. Відповідно до ст. 19 Загальної декларації прав людини [14] кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

У частині першій ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [15] закріплене право кожної людини безперешкодно дотримуватися своїх поглядів. Відповідно до частини другої цієї статті кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це

право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір.

Водночас користування зазначеними правами, як зазначається в частині третій цієї статті, накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Воно може бути, отже, пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними: а) для поважання прав і репутації інших осіб; б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення.

У ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [16] закріплені норми про свободу вираження поглядів. Згідно з частиною першою цієї статті кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

У частині другій цієї статті закріплюються виняткові випадки обмеження зазначених прав. Ідеться про те, що здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

У ст. 11 Хартії основних прав Європейського Союзу проголошені свобода вираження поглядів та свобода інформації. Відповідно до частини першої цієї статті кожна людина має право на вираження своїх поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, отримувати та розповсюджувати інформацію та ідеї без будь-якого втручання державних органів та незалежно від державних кордонів. У частині другій зазначається про те, що дотримуються свобода та плюралізм засобів масової інформації.

Таким чином, до нормативної основи професійної діяльності журналіста належать, насамперед, положення Конституції України, а також

міжнародно-правових актів, що стосуються певних основних прав і свобод людини, гарантій їх здійснення та можливих випадків обмеження цих прав.

У літературі також підкреслюється значення декларацій та рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи, резолюцій Парламентської асамблеї Ради Європи у міжнародно-правовому регулюванні суспільних відносин у сфері професійної діяльності журналістів [4]. Ідеться, зокрема, про Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 1239 «Свобода вираження поглядів та переконань і функціонування парламентської демократії в Україні» від 25 січня 2001 року, Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 1636 «Показники демократії в медіа» (2008), Декларацію Комітету міністрів Ради Європи «Про захист журналістів в умовах конфліктів і тиску» від 3 травня 1996 року, Декларацію Комітету міністрів «Щодо захисту та сприяння розслідувальній журналістиці», ухвалену 26 вересня 2007 року.

До зазначених актів слід додати Рекомендацію Комітету Міністрів Ради Європи № R (96)4 «Про захист журналістів в умовах конфліктів і тиску» від 3 травня 1996 року, Рекомендацію Парламентської асамблеї Ради Європи № 1706 «ЗМІ і тероризм» (2005), Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 1438 «Свобода преси і умови роботи журналістів у зонах конфліктів» (2005), Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи «Про захист свободи вираження поглядів та інформації в кризові часи», ухвалені Комітетом міністрів 26 вересня 2007 року, Декларацію Комітету міністрів Ради Європи «Про захист журналістики і безпеку журналістів та інших медіа учасників» від 30 квітня 2014 року, Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи №2035 «Захист безпеки журналістів та свобода медіа в Європі» (2015), Рекомендацію Комітету міністрів Ради Європи «Щодо захисту журналістики й безпеки журналістів та інших медіа учасників», ухвалену 13 квітня 2016 року, та ін. Положення цих актів зберігають свою актуальність і мають особливе значення в умовах повномасштабної воєнної агресії РФ проти нашої країни.

Важливою складовою нормативної основи професійної журналістської діяльності є закони України, серед яких слід назвати передусім Закон України «Про інформацію» [17]. Статтею 24 Закону передбачені заборона цензури та заборона втручання в професійну діяльність журналістів і суб'єкта у сфері медіа

інформації. У частині першій цієї статті йдеться про заборону цензури, що визначається як «будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, суб'єкта у сфері медіа, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації».

У частині другій ст. 24 закріплені важливі положення про заборону втручання у професійну діяльність журналістів, контроль за змістом поширюваної інформації, а також мета такого втручання.

Законами України передбачена відповідальність за умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та/або переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику, про що зазначається в частині третій цієї статті.

Стаття 25 Закону України «Про інформацію» іменується «Гарантії діяльності суб'єктів у сфері медіа та журналістів», хоча фактично у частинах першій-шостій зазначеної статті закріплені конкретні права журналіста: право здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом; право безперешкодно відвідувати приміщення суб'єктів владних повноважень, відкриті заходи, які ними проводяться, та бути особисто прийнятим у розумні строки їх посадовими і службовими особами, крім випадків, визначених законодавством; право не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону та ін.

У редакції Закону України «Про медіа» викладено ст. 26 «Акредитація журналістів» Закону України «Про інформацію». Акредитація журналістів здійснюється суб'єктом владних повноважень з метою створення сприятливих умов для професійної журналістської діяльності. Потрібно відзначити, що у частині першій цієї статті нині йдеться про можливість акредитації тільки журналістів. Із частини першої виключено працівників засобів масової інформації, про які згадувалося у попередній редакції цієї частини статті. Водночас зазначені працівники не втратили права на акредитацію, оскільки частиною десятою нинішньої редакції ст. 26 встановлено, що передбачений цією статтею порядок акредитації журналістів поширюється також на «інших працівників

суб'єктів у сфері медіа, які професійно збирають, одержують, створюють, редагують, поширюють і займаються підготовкою інформації для медіа». Отже, коло працівників суб'єктів у сфері медіа конкретизовано порівняно з попередньою редакцією частини десятої ст. 26 Закону.

В абзаці третьому частини другої ст. 26 Закону України «Про інформацію» порівняно з попередньою редакцією розширено перелік відомостей, які мають бути зазначені в поданні суб'єкта у сфері медіа про акредитацію журналіста. Необхідно зазначити ще вид медіа, його ідентифікатор у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа. Тобто подання про акредитацію журналіста подається офіційно зареєстрованим суб'єктом у сфері медіа певного виду, передбаченого частиною першою ст. 13 Закону України «Про медіа».

Частиною шостою ст. 26 Закону встановлений обов'язок журналіста дотримуватися встановлених суб'єктом владних повноважень правил внутрішнього трудового розпорядку, не перешкоджати діяльності його службових і посадових осіб. У новій редакції із цієї норми виключено «працівника засобу масової інформації», що можна розглядати як прогалину у зазначеній статті, оскільки в частині десятій зазначається тільки про поширення на інших працівників суб'єктів у сфері медіа, які професійно збирають, одержують, створюють, редагують, поширюють і займаються підготовкою інформації для медіа, передбаченого цією статтею порядку акредитації журналістів.

У Законі України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» [18] закріплені спеціальні норми про поняття і статус журналіста, його права та обов'язки, деякі інші аспекти професійної журналістської діяльності, включаючи організацію соціального захисту журналістів та особливості трудових відносин.

До прийняття Закону України «Про медіа» поняття журналіста визначалося в низці законодавчих актів. Найбільш широким можна було вважати визначення цього поняття у попередній редакції абзацу десятого частини першої ст. 1 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста». У низці спеціальних законів, а саме «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформаційні агентства» закріплювалися відповідно поняття журналіста редакції друкованого засобу масової інформації, телерадіожурналіста і журналіста інформаційного агентства.

Зазначені вище три закони, в яких закріплювалися ці поняття, підпунктами 1, 2, 3 п. 32 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про медіа» визнано такими, що втратили чинність з 31 березня 2022 року.

Відповідно до абзацу десятого частини першої ст. 1 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» «журналіст – творчий працівник суб'єкта у сфері медіа, який професійно збирає, одержує, створює, редагує, поширює і забезпечує підготовку інформації для медіа. Статус журналіста підтверджується документом, виданим суб'єктом у сфері медіа, професійною чи творчою спілкою журналістів. Документ, що підтверджує статус журналіста, має містити найменування та вид медіа, його ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа або найменування професійної чи творчої спілки, фото, прізвище, ім'я та по-батькові журналіста, номер документа, дату видачі і строк його дії, підпис особи, яка видала документи».

Таким чином, на сьогодні поняття журналіста на законодавчому рівні закріплене тільки в абзаці десятому частини першої (в редакції Закону України «Про медіа) ст. 1 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста». Зазначене поняття слід вважати універсальним, яке не має жодних різновидів.

Потрібно також враховувати визначення поняття професійної діяльності журналіста, закріплене в примітці ст. 345¹ «Погроза або насильство щодо журналіста» Кримінального кодексу України [19]. У примітці зазначається, що під професійною діяльністю журналіста у цій статті та статтях 171, 347¹, 348¹ цього Кодексу слід розуміти систематичну діяльність особи, пов'язану із збиранням, одержанням, створенням, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації з метою її поширення на невизначене коло осіб через друковані засоби масової інформації, телерадіоорганізації, інформаційні агентства, мережу Інтернет. Статус журналіста або його належність до засобу масової інформації підтверджується редакційним або службовим посвідченням чи іншим документом, виданим засобом масової інформації, його редакцією або професійною чи творчою спілкою журналістів. Варто звернути увагу на те, що у розділі Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про медіа» відсутні норми про внесення змін до Кримінального кодексу України.

За новою редакцією абзацу десятого частини першої ст. 1 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» статус журналіста матимуть тільки працівники офіційно зареєстрованих суб'єктів у сфері медіа. У виданому журналісту документі має бути зазначено найменування та вид медіа, його ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа. Також, як і раніше, статус журналіста мають ті особи, які отримали відповідний документ професійної чи творчої спілки журналістів. У документі, виданому суб'єктом у сфері медіа, професійною чи творчою спілкою журналістів, обов'язково мають міститися відомості, зазначені в абзаці десятому частини першої ст. 1 Закону. Такий документ має містити підпис особи, яка видала документ.

Оскільки журналіст є творчим працівником суб'єкта у сфері медіа, то він має статус найманого працівника, на якого повністю поширюється трудове законодавство України. Журналіст здійснює професійну діяльність як сторона трудових відносин із суб'єктом у сфері медіа, про що свідчать назва і зміст розділу IV «Організація соціального захисту журналістів та особливості трудових відносин» Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста». Закріплення в цьому Законі особливостей трудових відносин за участю журналіста є проявом диференціації правового регулювання цих відносин. Ідеться про особливості регулювання охорони праці, тривалості щорічної відпустки, заробітної плати, порядку відрядження журналістів у місця надзвичайних подій та умов їх діяльності в цих відрядженнях. Підставами такої диференціації є специфічні риси та умови журналістської діяльності, передбачені ст. 12 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста».

Водночас трудовий статус журналіста як найманого працівника за Законом України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» доповнюється окремими елементами статусу державного службовця, про що свідчать положення частини третьої ст. 12 цього Закону, якою передбачено зарахування до стажу державної служби стажу роботи журналіста у державних та комунальних суб'єктах у сфері медіа, і, навпаки, стажу державної служби до стажу роботи журналіста у державному або кому-

нальному суб'єкті у сфері медіа. Слід відзначити і передбачене частиною шостою ст. 14 Закону прирівняння розміру заробітної плати журналіста.

Законом України «Про медіа» розділ IV Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» доповнено окремою статтею 11¹ «Права та обов'язки журналіста». Спеціальні норми про обов'язки журналіста до внесення зазначених змін не були закріплені у зазначеному Законі. Відсутні вони й в Законі України «Про інформацію». У частині сьомій ст. 25 Закону України «Про інформацію» зазначається про поширення прав та обов'язків журналіста, працівника суб'єкта у сфері медіа, визначених цим Законом, на зарубіжних журналістів, працівників зарубіжних суб'єктів у сфері медіа, хоча самі обов'язки цією статтею не передбачені.

Водночас з доповненням розділу IV Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» окремою статтею 11¹ «Права та обов'язки журналіста» відбулося певне дублювання його прав у нормах зазначеного Закону та Закону України «Про інформацію». Права журналіста закріплені у ст. 25 Закону України «Про інформацію», хоча стаття називається «Гарантії діяльності медіа та журналістів». Фактично ж про гарантії діяльності журналістів ідеться у ст. 24 зазначеного Закону, хоча в назві цієї статті це не відображується.

До інших законів України про професійну журналістську діяльність слід віднести закони України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про доступ до публічної інформації», «Про суспільні медіа України», «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» та ін.

Виходять за межі правової регламентації професійної діяльності журналіста, але є складовою її нормативної основи, норми про морально-етичні засади такої діяльності. Ці норми закріплені в Кодексі етики українського журналіста, затвердженого 12 грудня 2013 року на пленумі Національної спілки журналістів України. Морально-етичні норми Кодексу є тими орієнтирами, яких журналіст

має дотримуватися при здійсненні своєї професійної діяльності. Усі 19 статей Кодексу ґрунтуються на основних правах і свободах людини, проголошених у Загальній декларації прав людини, Всесвітній Хартії свободи преси ООН, інших міжнародно-правових актах про права людини.

На II Всесвітньому конгресі Міжнародної федерації журналістів була прийнята Декларація принципів поведінки журналіста (Бордо, 25–28 квітня 1954 р., зі змінами, внесеними на XVIII Всесвітньому конгресі МФЖ 2–6 червня 1986 р.). Декларація проголошує основні правила професійної етики журналіста і є стандартом професійної поведінки журналіста.

Висновки і пропозиції. Нормативну основу професійної діяльності журналіста складають Конституція України, міжнародно-правові акти, якими проголошуються такі основні права людини, як право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, закріплюються гарантії їх здійснення та можливі випадки обмеження цих прав через те, що їх користування накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність.

Важливою складовою нормативної основи професійної журналістської діяльності є Закон України «Про медіа» та інші закони України: «Про інформацію», «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про доступ до публічної інформації», «Про суспільні медіа України» та ін.

Кількість законів України, нормами яких здійснюється правова регламентація професійної діяльності журналіста, зменшилася через визнання такими, що втратили чинність, окремих із них у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про медіа». Внесені зазначеним Законом зміни до актів чинного законодавства України спрямовані на його вдосконалення, приведення у відповідність до європейських стандартів, насамперед стандартів ЄС. Ці зміни стосуються, зокрема, визначення поняття журналіста, його статусу, акредитації, прав і обов'язків, організації соціального захисту та особливостей трудових відносин.

До нормативної основи професійної діяльності журналіста належать також акти про морально-етичні засади такої діяльності, закріплені, зокрема, в Декларації принципів поведінки журналіста, Кодексі етики українського журналіста.

У цей час особливості трудових відносин журналіста передбачені нормами розділу IV Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста». Це не узгоджується з назвою Закону, в якій про ці особливості не зазначається. Гарантії професійної діяльності не можна розглядати як особливості регулювання трудових відносин, що полягають у диференціації правового регулювання цих відносин, зумовлену специфічними рисами та умовами журналістської діяльності, про які йдеться у ст. 12 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста».

Як видається, відповідні норми мають бути закріплені в основному кодифікованому законодавчому акті трудового законодавства. У чинному Кодексі законів про працю України відсутня глава про особливості регулювання трудових відносин за участю окремих категорій працівників і роботодавців. Окрема Книга з відповідною назвою включена до проєктів Трудового кодексу України, зареєстрованих у Верховній Раді України. Тому норми про особливості трудових відносин журналіста доцільно було б закріпити в окремій главі цієї Книги разом з особливостями таких відносин інших працівників суб'єктів у сфері медіа.

Список використаної літератури:

1. Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 року №2849-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3. Ст. 205.
2. Камінська Н. М., Довгань О. О. Свобода, безпека і захист професійної журналістської діяльності. *Проблеми нормотворення, реалізації та тлумачення норм права у світлі загальноправового принципу верховенства права* : тези доп. та повідомл. учасників IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 3–4 жовт. 2019 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. Івано-Франківськ, 2019. С. 144–146.
3. Довгань О. Теоретичні засади професійної діяльності журналістів. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 1. Том 17. С. 117–121.
4. Довгань О. О. Міжнародно-правове регулювання права на свободу вираження поглядів у професійній діяльності журналістів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1(114). С. 159–164.
5. Макєєва О. М. Правове регулювання професійної діяльності журналістів. *Development of legal regulation in East Europe : experience of Poland and Ukraine (January 27–28. 2017)*. С. 23–26.

6. Полякова Ю. В., Олашин М. М. Нормативно-правові засади міжнародної діяльності журналіста. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № 5(11). С. 160–168.
7. Острогляд О. В. Кримінально-правове регулювання в професійній діяльності журналіста. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право*. 2021. № 11(23). С. 171–180.
8. Старкова Г. В., Яресько К. В., Афанасьєва О. М. Етичні засади діяльності журналіста традиційних і нових медіа. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. Том 32(71). № 6. Ч. 3. 2021. С. 177–181.
9. Протидія перешкоджанню законній професійній діяльності журналістів в Україні : методичні рекомендації. Київ, 2017. 128 с.
10. Павликівський В. І. Особливості кваліфікації перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. № 15(2). С. 109–112.
11. Буряк К. М. Злочини проти професійної діяльності журналістів в Україні: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Ун-т держ. фіскальної служби України. Дніпро, 2018. 245 с.
12. Бондарчук А. С. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо журналістів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 269 с.
13. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 131.
14. Загальна декларація прав людини, прийнята проголошеною резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print
15. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043/print
16. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 4.XI.1950). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print
17. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII (в редакції Закону № 2938-VI від 13.01.2011). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 313.
18. Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста: Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 50. Ст. 302.
19. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Опара N. G. The normative basis of the journalist's professional activity

The article describes the normative basis of the journalist's professional activity, taking into account the provisions of the Law of Ukraine «On Media» dated December 13, 2022 No. 2849-IX, as well as the changes made to the acts of current legislation by this Law.

It is noted that the normative basis of a journalist's professional activity consists of the Constitution of Ukraine, international legal acts, which declare such basic human rights as the right to freedom of thought and speech, to freely express one's views and beliefs, establish guarantees for their implementation and possible cases of restriction of these rights due to the fact that their use imposes special duties and special responsibility.

An important component of the regulatory framework of professional journalistic activity are the Law of Ukraine «On Media» and other laws of Ukraine: «On Information», «On State Support of Media, Guarantees of Professional Activity and Social Protection of Journalists», «On Professional Creative Workers and Creative Unions», «On access to public information», «On public media of Ukraine», «On ensuring the functioning of the Ukrainian language as a state language», etc.

It was established that the number of laws of Ukraine, the norms of which carry out the legal regulation of the journalist's professional activity, decreased due to the recognition of some of them as having lost their validity in connection with the entry into force of the Law of Ukraine «On Media».

The changes made by the said Law to the acts of the current legislation of Ukraine aimed at its improvement and bringing it into line with European standards, primarily EU standards, were analyzed. These changes concern, in particular, the definition of the concept of a journalist, his status, accreditation, rights and obligations, the organization of social protection and the peculiarities of labour relations.

The normative basis of a journalist's professional activity also includes acts on the moral and ethical principles of such activity, enshrined, in particular, in the Declaration of Principles of Journalist Conduct, the Code of Ethics of a Ukrainian Journalist.

Key words: *journalist, journalist's professional activity, Constitution of Ukraine, international legal acts, laws of Ukraine, acts on journalistic ethics.*